เยาวชนนีท ไม่เรียน ไม่ทำงาน

NEET: NOT IN EDUCATION, EMPLOYMENT, OR TRAINING

นายแพทย์ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา ... จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น

บทนำ

เยาวชนเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศ เพราะเป็นกลุ่มประชากรที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากระบบการศึกษาเข้าสู่โลกการทำงาน อย่างไรก็ตาม เยาวชนจำนวนหนึ่งไม่สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรมได้อย่างต่อเนื่อง กลุ่มนี้เรียกว่า เยาวชนนีท (NEET)

แนวคิด NEET ได้รับการใช้แพร่หลายในระดับนานาชาติ เนื่องจากสะท้อนความเสี่ยงของเยาวชนที่อาจถูกตัดขาดจากโอกาสในการพัฒนาทักษะ รายได้ และการมีส่วนร่วมทางสังคม

องค์การแรงงานระหว่างประเทศให้ความสำคัญกับอัตรา NEET ในฐานะตัวชี้วัดตลาดแรงงานเยาวชน เพราะครอบคลุมมากกว่าการว่างงานทั่วไป กล่าวคือ เยาวชน NEET ไม่ได้หมายถึงเฉพาะผู้ที่ไม่มีงานทำและกำลังหางานเท่านั้น แต่รวมถึงผู้ที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษาและไม่ได้เข้ารับการฝึกอบรมด้วย

ความหมายของ NEET

นีท (NEET) ย่อมาจาก “Not in Education, Employment, or Training” เป็นคำศัพท์ทางสังคมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ที่ใช้เรียกกลุ่มเยาวชน อายุ 15–24 ปี (บางประเทศนับถึง 29 หรือ 34 ปี) ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรมทักษะใด ๆ ทั้งสิ้น

อัตรานีท (NEET rate) หมายถึง สัดส่วนของเยาวชนที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การจ้างงาน หรือการฝึกอบรม เมื่อเทียบกับจำนวนเยาวชนทั้งหมด ในช่วงอายุที่กำหนด โดยทั่วไปมักใช้ช่วงอายุ 15–24 ปี เป็นเครื่องชี้วัดทางเศรษฐกิจและสังคม ใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างประเทศ สะท้อนช่องว่างระหว่างระบบการศึกษา ระบบพัฒนาทักษะ และตลาดแรงงานได้ชัดเจนกว่าตัวเลขการว่างงานเพียงอย่างเดียว

จุดเด่นของตัวชี้วัด NEET คือสามารถสะท้อนกลุ่มเยาวชนที่ “มองไม่เห็น” ในระบบแรงงาน เช่น เยาวชนที่ไม่ได้ทำงานและไม่ได้หางาน เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาโดยไม่ได้เข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือเยาวชนที่มีภาระดูแลครอบครัวจนไม่สามารถเรียนหรือทำงานได้ อย่างไรก็ตาม การตีความอัตรา NEET ต้องพิจารณาบริบทของแต่ละประเทศ เพราะระบบการศึกษา โครงสร้างตลาดแรงงาน และนิยามการฝึกอบรมอาจแตกต่างกัน

สถานการณ์ NEET ในระดับโลกและประเทศไทย

รายงาน Global Employment Trends for Youth 2024 ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ระบุว่า แม้ตลาดแรงงานเยาวชนฟื้นตัวจากผลกระทบของโควิด-19 ในหลายภูมิภาค แต่อัตรา NEET ยังคงเป็นประเด็นที่น่ากังวล โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศ อัตรา NEET ของเยาวชนหญิงทั่วโลกสูงกว่าเยาวชนชายอย่างมีนัยสำคัญ สูงกว่าถึง 2 เท่า (ส่วนใหญ่เกิดจากภาระการดูแลครอบครัว, การแต่งงาน หรือการทำงานบ้านที่ไม่ได้ค่าจ้าง)

ILO คาดการณ์ว่า เยาวชนอายุ 15–24 ปี ทั่วโลกอยู่ในภาวะ NEET สูงถึงร้อยละ 20.2 โดยกลุ่มประเทศรายได้ต่ำมีอัตรา NEET สูงถึงร้อยละ 27.9 ในขณะที่กลุ่มประเทศรายได้สูงมีอัตรา NEET ต่ำกว่า อยู่ที่ร้อยละ 11.0

ประเทศที่มีอัตรา NEET สูงสุดในโลก คือ กลุ่มประเทศแถบรัฐอาหรับ, แอฟริกา และเอเชียใต้ เช่น โซมาเลีย (ร้อยละ 51), แอฟริกาใต้ (ร้อยละ 34.6) และอินเดีย (ร้อยละ 24.2)

สถานการณ์ NEET ในประเทศไทย พบว่า ร้อยละ 12.8 ของเยาวชนในประเทศไทย ช่วงอายุ 15–24 ปี อยู่ในภาวะ NEET โดยจำนวนมากออกจากระบบการศึกษาก่อนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 มักมีปัญหาด้านทักษะการอ่านและการคำนวณขั้นพื้นฐาน

พบว่าสาเหตุหลักของการตกอยู่ในสถานะ NEET ได้แก่ ความยากจนในครอบครัว การขาดแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะหรือหางาน การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การใช้สารเสพติด และสภาพครอบครัวที่ไม่มั่นคง สถานการณ์ดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทที่ประเทศไทยกำลังเผชิญสังคมสูงวัย การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล และการแข่งขันด้านทักษะแรงงานที่เข้มข้นขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนเข้าสู่ภาวะ NEET

ปัญหา NEET เกิดจากหลายปัจจัยที่เชื่อมโยงกัน ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยความขาดความพยายามของเยาวชนเพียงอย่างเดียว มีทั้งปัจจัยภายในบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยภายนอก ซึ่งมักมาจากปัญหาความยากจน ปัญหาสุขภาพจิต ภาระทางครอบครัว การขาดโอกาสและแรงสนับสนุน การขาดแรงจูงใจ การทำงานที่ไม่ตรงกับความสามารถ หรือบางส่วนมีความผิดหวังจากระบบการศึกษาและการทำงาน

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนเข้าสู่ภาวะ NEET ประกอบด้วย

1. ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

เยาวชนจากครัวเรือนรายได้น้อยมีความเสี่ยงสูงต่อการออกจากระบบการศึกษา เนื่องจากข้อจำกัดด้านค่าใช้จ่าย การเดินทาง อุปกรณ์การเรียน และแรงกดดันให้เข้าสู่การทำงานเร็ว

นอกจากนี้ ครอบครัวที่ขาดทุนทางสังคม เช่น ขาดเครือข่ายอาชีพหรือผู้ให้คำปรึกษา อาจทำให้เยาวชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลโอกาสด้านการศึกษาและงานได้อย่างเท่าเทียม

2. ความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะกับตลาดแรงงาน

ระบบการศึกษาที่ไม่สามารถพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน อาจทำให้เยาวชนจบการศึกษาแล้วไม่สามารถหางานที่เหมาะสมได้

ขณะเดียวกัน นายจ้างจำนวนมากให้ความสำคัญกับทักษะดิจิทัล การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการปรับตัว หากเยาวชนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะเหล่านี้อย่างเพียงพอ ย่อมมีความเสี่ยงต่อการหลุดออกจากตลาดแรงงาน

3. การออกจากระบบการศึกษาก่อนวัยอันควร

การออกกลางคันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนเข้าสู่ภาวะ NEET เยาวชนที่ไม่มีวุฒิการศึกษาหรือทักษะอาชีพมักเข้าถึงงานคุณภาพต่ำ รายได้ไม่มั่นคง หรือไม่สามารถเข้าสู่การจ้างงานได้เลย การป้องกันการออกกลางคันจึงเป็นมาตรการสำคัญในการลดอัตรา NEET

4. ภาระครอบครัวและมิติทางเพศ

เยาวชนเพศหญิงมีโอกาสเป็น NEET มากกว่าเพศชาย โดยพบร้อยละ 70 ของทั้งหมด ซึ่งจำนวนหนึ่งเผชิญข้อจำกัดจากการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร การเลี้ยงดูบุตร หรือภาระดูแลสมาชิกในครอบครัว ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ไม่สามารถเรียนต่อ ฝึกอบรม หรือทำงานเต็มเวลาได้ การแก้ไขปัญหา NEET จึงต้องคำนึงถึงบริการดูแลเด็ก การให้คำปรึกษา และการสนับสนุนครอบครัวควบคู่กัน

5. สุขภาพจิตและแรงจูงใจ

ภาวะเครียด วิตกกังวล ซึมเศร้า หรือความรู้สึกไร้โอกาสสามารถลดแรงจูงใจในการเรียนและทำงานได้ เยาวชนบางกลุ่มไม่ได้ปฏิเสธการศึกษาและงาน แต่ขาดความมั่นใจ ขาดข้อมูล หรือเคยมีประสบการณ์ล้มเหลวซ้ำ ๆ จนไม่เห็นเส้นทางอนาคตของตนเอง การสนับสนุนด้านสุขภาพจิตและการแนะแนวอาชีพจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการแก้ไขปัญหา

ผลกระทบ

NEET ส่งผลกระทบทั้งระดับบุคคล ครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคม ในระดับบุคคล เยาวชนที่อยู่ในภาวะ NEET เป็นเวลานานอาจสูญเสียโอกาสในการสะสมทักษะ ประสบการณ์ทำงาน รายได้ และความมั่นใจในตนเอง ผลกระทบนี้อาจยืดเยื้อไปตลอดชีวิตการทำงาน ทำให้รายได้ในอนาคตต่ำกว่ากลุ่มที่สามารถเข้าสู่การศึกษาและงานได้ต่อเนื่อง NEET มีความเสี่ยงเป็นพิเศษทั้งต่อการถูกกีดกันในตลาดแรงงานและสังคม

ในระดับเศรษฐกิจ NEET หมายถึง การสูญเสียศักยภาพของกำลังแรงงาน ประเทศต้องเผชิญต้นทุนจากผลิตภาพที่ลดลง รายได้ภาษีที่หายไป และภาระงบประมาณด้านสวัสดิการที่เพิ่มขึ้น

ยูเนสโกประมาณการว่า ถ้าเด็กเยาวชนกลุ่มนี้ไม่เข้าสู่กระบวนการพัฒนา จะสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP)

ในระดับสังคม NEET สัมพันธ์กับความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ความโดดเดี่ยวทางสังคม และความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตหรือพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ

แนวทางแก้ไขปัญหา

การแก้ไขปัญหา NEET ต้องใช้แนวทางบูรณาการ ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงนโยบายแรงงานหรือการฝึกอาชีพเท่านั้น แนวทางสำคัญได้แก่

1. ระบบติดตามเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

ควรพัฒนาฐานข้อมูลกลางเพื่อระบุเยาวชนที่เสี่ยงออกจากระบบการศึกษา หรือเยาวชนที่ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงาน โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากสถานศึกษา หน่วยงานแรงงาน สาธารณสุข ท้องถิ่น และสวัสดิการสังคม ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการใช้ข้อมูลเพื่อช่วยเหลือมากกว่าการตีตรา

2. การป้องกันการออกกลางคัน

สถานศึกษาควรมีระบบเตือนภัยล่วงหน้า เช่น การติดตามการขาดเรียน ผลการเรียนตกต่ำ ปัญหาพฤติกรรม หรือสัญญาณความเครียด พร้อมจัดทีมสหวิชาชีพให้คำปรึกษาแก่เยาวชนและครอบครัว

การสนับสนุนทุนการศึกษา ค่าเดินทาง อาหารกลางวัน หรืออุปกรณ์การเรียนสามารถลดแรงกดดันทางเศรษฐกิจที่ทำให้เยาวชนหลุดจากระบบได้

3. การแนะแนวอาชีพและการพัฒนาทักษะ

ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีโปรแกรมการศึกษาที่ส่งเสริมการค้นพบตนเอง ร่วมกับบริการให้คำปรึกษาและแนะแนวอาชีพเพื่อส่งเสริมการวางแผนอนาคต

การแนะแนวอาชีพควรเริ่มตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาและดำเนินอย่างต่อเนื่อง โดยให้ข้อมูลตลาดแรงงาน อาชีพในอนาคต เส้นทางการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็น

นอกจากนี้ ควรส่งเสริมหลักสูตรระยะสั้น การฝึกงาน การเรียนรู้จากสถานประกอบการ และการรับรองทักษะที่ยืดหยุ่น เพื่อช่วยให้เยาวชนเข้าสู่ตลาดแรงงานได้จริง

4. บริการแบบรายบุคคลและแบบบูรณาการ

เยาวชน NEET แต่ละคนมีสาเหตุและข้อจำกัดแตกต่างกัน บางคนต้องการทักษะอาชีพ บางคนต้องการการรักษาสุขภาพจิต บางคนต้องการบริการดูแลเด็ก หรือบางคนต้องการเอกสารและข้อมูลสมัครงาน ดังนั้น หน่วยงานควรจัดบริการแบบรายบุคคล มีผู้จัดการรายกรณี และเชื่อมโยงบริการจากหลายหน่วยงานเข้าด้วยกัน

5. ความร่วมมือกับภาคเอกชนและท้องถิ่น

การแก้ไขปัญหา NEET ต้องเชื่อมโยงกับโอกาสงานจริง ภาคเอกชนจึงควรมีบทบาทในการออกแบบหลักสูตร ฝึกงาน ให้คำปรึกษา และเปิดโอกาสจ้างงานระดับเริ่มต้น ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนสามารถช่วยค้นหาเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สร้างความไว้วางใจ และติดตามผลหลังเข้าร่วมโครงการ

องค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย ได้นำร่องการใช้โมเดล 4 ขั้นตอนเพื่อช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มนี้ ได้แก่ การค้นหา (Mapping) การเข้าถึง (Outreach) การเตรียมความพร้อม (Preparation) และการยื่นข้อเสนอ/ส่งต่อ (Offer)

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับผู้ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ที่มุ่งส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือกลุ่มประชากรวัยแรงงานที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และผู้ด้อยโอกาส ให้พ้นวิกฤติ ช่วยยกระดับทักษะ มีแผนประกอบอาชีพของตนเอง และมีรายได้ตามความถนัดและพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้

บทสรุป

NEET เป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาเยาวชนและทุนมนุษย์ เพราะสะท้อนการหลุดออกจากระบบการศึกษา การฝึกอบรม และตลาดแรงงานพร้อมกัน ปัญหานี้มีรากมาจากความเหลื่อมล้ำ คุณภาพการศึกษา ความไม่สอดคล้องของทักษะ ภาระครอบครัว สุขภาพจิต และการขาดระบบช่วยเหลือที่ต่อเนื่อง

การแก้ไขปัญหา NEET จึงต้องอาศัยนโยบายเชิงป้องกันและเชิงฟื้นฟูควบคู่กัน โดยเน้นข้อมูลรายบุคคล การแนะแนวอาชีพ การพัฒนาทักษะที่ตรงกับตลาดแรงงาน การสนับสนุนสุขภาพจิต และความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น และครอบครัว

หากสามารถลดจำนวน NEET ได้ ย่อมช่วยเพิ่มโอกาสชีวิตของเยาวชน ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาประเทศในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2566). **NEET คือใคร ทักษะพื้นฐานการทำงานในโลกยุคใหม่ (Foundation Skill).** จาก https://www.eef.or.th/article-neet-foundation-skill/

เมธินี ชิณเทศน์, ชาญวิทย์ พรนภดล, วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และวัลลภ อัจสริยะสิงห์. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะ not in education, employment, or training (NEET) ในเยาวชนไทย อายุ 15 - 25 ปี : การศึกษาเชิงคุณภาพ. **วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย,** 33(2): 126-135.

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2569). **โครงการนำร่องเพื่อสนับสนุนเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา การฝึกอบรม และการจ้างงาน ให้เข้าถึงการศึกษา การฝึกทักษะอาชีพ และโอกาสในการทำงาน.** จาก https://www.unicef.org/thailand/th/programme/adap/youth-neet-pilot-project

International Labour Organization. (2024). **Global employment trends for youth 2024.** From https://www.ilo.org/publications/major-publications/global-employment-trends-youth-2024

International Labour Organization. (2024). **Youth NEET rate.** From https://ilostat.ilo.org/data/snapshots/youth-neet-rate/

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2026). **Youth not in employment, education or training (NEET).** https://www.oecd.org/en/data/indicators/youth-not-in-employment-education-or-training-neet.html

World Bank Group. (2026). **Metadata glossary: Share of youth not in education, employment or training, total (% of youth population).** From https://databank.worldbank.org/metadataglossary/world-development-indicators/series/SL.UEM.NEET.ZS

บทความนี้ อนุญาตให้เผยแพร่เพื่อความรู้ได้ โดยกรุณาอ้างอิงแหล่งที่มา

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2569). **เยาวชนนีท ไม่เรียน ไม่ทำงาน.** จาก https://www.happyhomeclinic.com/mh41-neet.html (บทความต้นฉบับ: มิถุนายน 2569)